

Ako nestratiť dieťa vo svete internetu

PRÍRUČKA PRE UČITEĽOV

POMÔCKA PRE POUŽITIE ROZPRÁVOK
OVCE.SK V PREVENCII NEGATÍVNYCH JAVOV SÚVISIACICH
S POUŽÍVANÍM NOVÝCH TECHNOLOGIÍ

Za podpory EÚ programu Základné práva a občianstvo.

eSlovensko

iuventa

OBSAH

O projekte	3
Hlavné ciele OVCE.sk	4
Cieľová skupina	4
Čo znamená internet pre deti?	4
Sú deti vo virtuálnom prostredí vo väčšom ohrození?	5
Čo ešte nájdete na stránke OVCE.sk	6
Ako pracovať s rozprávkami v rámci prevencie	6
Témy jednotlivých rozprávok	9
Biele ovce (diskriminácia a rasizmus na internete)	9
Netancuj s vlkom (zneužitie fotografií a videí)	10
Zatajovaný kamarát (nadväzovanie kontaktov s cieľom sexuálneho zneužitia, grooming)	11
Bez kožušeka (zverejňovanie fotografií a videí s odhalenými časťami tela)	13
Deväťdesiatdeväť (reťazové listy šťastia)	14
Korunka krásy (anorexia, recepty „krásy“ na internete)	19
Pomsta (kybernetické prenasledovanie, cyberstalking)	20
Hlásna trúba (prezradenie údajov o majetkových pomeroch)	22
Ogrgel' (internet si vždy pamätá tvoje chyby z minulosti)	23
Doplnkové aktivity a hry	25
Pomoc ovečke	25
Dopravné značky	25
Pravidlá	25
Nakresli si svoje ovce	26
Vyčisti internetovú sieť	26
Vymysli vlastnú rozprávku	27
Čo sa stane s mojou fotografiou na internete	27
Čo je dobré a čo zlé na internete	28
Moja obľúbená stránka na internete	29
Chráň si svoje fotografie	29
Voľba áno - nie	30

O PROJEKTE

V živote detí a dospelých hrajú v ostatných rokoch dôležitú úlohu tzv. moderné technológie - počítač, internet, mobilný telefón. Vytvárajú nové sociálne prostredie, virtuálny priestor, v ktorom vyrastá dnešná generácia. Práve preto sa táto problematika úzko dotýka vývinu detí, ich vzťahov a komunikácie. Vznikajú nové možnosti, ale aj problémy a riziká.

Už deti v predškolskom veku vedia používať niektoré programy v počítači, vedia si napríklad pustiť alebo stiahnuť hru, ovládajú niektoré funkcie v mobilnom telefóne. Na 1. stupni základných škôl sa už pohybujú v prostredí internetu, mobily používajú bežne.

Celoeurópskym trendom je posúvať prevenciu do nižšieho veku, aby boli deti informované o ohrozeniach vo virtuálnom priestore ešte predtým, než sa s nimi stretnú. Z iniciatívy mimovládnej organizácie eSlovensko vznikol rozprávkový seriál OVCE.sk, pre európsku distribúciu pod názvom Sheeplive.eu.

Rozprávky OVCE.sk sú súčasťou projektov Zodpovedne.sk, Pomoc.sk a Stopleveline.sk, ktoré sú spolufinancované EÚ. Partnermi projektov sú Ministerstvo vnútra SR, Slovenský výbor pre UNICEF - Linka detskej istoty, Audiovizuálny fond SR, Rada vlády SR pre prevenciu kriminality, Slovak Telekom a ďalší. Projekty sa zameriavajú na šírenie osvetu o bezpečnom používaní internetu a mobilných telefónov, informujú o rizikách virtuálneho priestoru, poskytujú poradenstvo v tejto oblasti a pomáhajú bojovať proti nezákonnému obsahu a činnostiam na internete.

V seriáli OVCE.sk vystupujú archetypálne postavy, ako sú múdry stavec - Bača, hlúpy a naivný Jano, Horár - ochranca, nevinné ovečky a barany, zlý vlk. Dej je popretkávaný slovenskými ľudovými prvkami - odohráva sa na salaši, postavy jedia bryndzové halušky, používajú ľudové porekadlá i nárečové výrazy. Rozprávky však odzrkadľujú aj súčasnú kultúru detí a mládeže, ich životný štýl. Prostredníctvom klasickej podoby príbehu boja dobra a zla približujú deťom jednotlivé ohrozenia vo virtuálnom priestore. V závere každej rozprávky je ponaučenie, ako sa pred týmito rizikami chrániť.

Rozprávky na webstránke OVCE.sk sú k dispozícii v rôznych jazykových mutáciách.

zodpovedne.sk

pomoc.sk

stopleveline.sk

HLAVNÉ CIELE OVCE.SK

Ochrana pred ohrozeniami: Najdôležitejšou úlohou v rámci prevencie je naučiť deti, ako používať moderné technológie bezpečne a zodpovedne. Zdôraznite im možnosti, ako sa chrániť pred ohrozeniami a kam sa obrátiť o pomoc (linka Pomoc.sk). Nezabúdajte na to, že internet a ostatné technológie priniesli aj pokrok, nové možnosti a veľa pozitív, preto spolu s deťmi hľadajte cesty, ako ich využiť.

Netiketa: Internetové prostredie sa zdá mnohým ľuďom neosobné, a tak i menej reálne. Neplatia tam zaužívané pravidlá správania, stráca sa zodpovednosť za vlastné konanie. Všetko je zdanlivo dovolené a akoby to, čo sa udeje v tomto prostredí, nebolo úplne skutočné. V prostredí internetu napríklad deti bez zábran robia veci, ktoré by v reálnom svete nespravili. V prevencii je preto dôležité zamerať sa na výchovu k netikete (etikete na internete), čiže k vhodnému správaniu vo virtuálnom prostredí. Je dôležité rozprávať sa s deťmi o tom, aké sú hranice vo virtuálnom prostredí, čo sa môže a čo nemôže, čo je správne a čo nie. Mali by sa postupne naučiť, že ublíženie vo virtuálnom prostredí môže bolieť rovnako ako ublíženie v reálnom svete a že aj tam platia rovnaké zákony ako v bežnom svete.

Kritické myslenie: Je veľmi dôležité učiť deti kriticky rozmýšľať, aby vedeli posúdiť, ktoré informácie sú pravdivé a ktoré nepravdivé, čomu alebo komu môžu vo virtuálnom prostredí dôverovať. Rovnako ich učte odolávať nátlaku jednotlivca alebo skupiny, aj keď ide o anonymnú skupinu vo virtuálnom svete.

CIEĽOVÁ SKUPINA

Primárnou cieľovou skupinou rozprávok OVCE.sk sú deti v mladšom školskom veku. S istými úpravami možno aktivity použiť aj u detí predškolského veku. V metodickom materiáli sa venujeme predovšetkým použitiu rozprávok v prevencii na 1. stupni ZŠ, i keď ich možno použiť aj pri aktivitách so staršími deťmi a s mládežou, prípadne ako ponaučenie pre rodičov.

ČO ZNAMENÁ INTERNET PRE DETI?

Deti sú prirodzene zvedavé, chcú objavovať a byť súčasťou všetkého, čo je zaujímavé. Internetový svet je lákavý svojou dynamickosťou a pútavosťou - je to svet, kde sa stále niečo deje, kde sa dá zažiť napätie i zábava, kde sa deti môžu hrať, kde sa môžu stretávať s kamarátmi a rozprávať sa, kde sa môžu samy prejavovať a tvoriť. Zároveň je aj priestorom, kde sa učia, kde získavajú informácie - a počítačová gramotnosť je niečo, čo budú potrebovať pre svoj ďalší študijný i pracovný život.

SÚ DETI VO VIRTUÁLNOHOM PROSTREDÍ VO VÄČŠOM OHROZENÍ?

Prečo sú práve deti viac zraniteľné a vystavené nebezpečenstvám v súvislosti s používaním nových technológií?

V prvom rade zohráva úlohu samotný detský vek a k nemu prislúchajúce vývinové štádium, v ktorom sa deti nachádzajú, čo ovplyvňuje ich myslenie a správanie. Vplyv majú aj hodnoty a výchovné očakávania, ktoré deťom vstúpajú rodičia i učitelia. V skutočnom svete je okrem toho k dispozícii viacero kľúčov pre vyhodnocovanie reality, vo virtuálnom svete sa môže každý riadiť iba podľa toho, čo ten druhý napíše. Deti majú vzhľadom na svoj vek menej skúseností s posudzovaním a vyhodnocovaním týchto signálov. Ich technická zručnosť predbieha ich zrelosť a skúsenosti, čo prispieva k ich zraniteľnosti na internete.

Rizikové faktory na strane dieťaťa:

- **Dôverčivosť a naivita:** Deti je ľahšie oklamať - nečakajú útok. Majú ešte málo skúseností s tým, že by im niekto ublížil. Rovnako ani v prostredí internetu nepripisujú iným zlé úmysly.
- **Poslušnosť voči autoritám:** Učíme deti, aby boli poslušné voči starším ľuďom a autoritám v bežnom živote - rodičom, učiteľom alebo iným dospelým. Ak od nich však očakávame slepú poslušnosť bez ohľadu na to, či majú tieto authority pravdu alebo sa mýlia, bez ohľadu na to, ako sa cítia deti alebo čo chcú, potom sa rovnako správajú aj na internete. Napríklad ak sa ich niekto niečo spýta, patrí sa odpovedať, či na čete, alebo pri vyplňaní otázok v profile.
- **Pravdovravnosť:** Vedeť deti k tomu, aby hovorili pravdu, nie aby klamali. Je pre ne potom nezrozumiteľné, ak od nich zrazu chceme, aby na internete neuviedli svoje skutočné informácie. Je potrebné deťom citlivo vysvetliť, že ich osobné údaje by mohli byť zneužitú. Neučme ich vymýšľať si údaje o sebe, vedme ich k tomu, aby dôverné informácie nezverejňovali.
- **Zvedavosť:** Deti sú prirodzene zvedavé, chcú objavovať a posúvať hranice. Ak je niečo neznáme alebo dokonca zakázané, tým viac ich to láka.
- **Čierno-biele videnie sveta:** Deti v tomto veku ešte rozmýšľajú čierno-bielo, pre nich je buď niečo zlé alebo dobré, buď pravda alebo klamstvo, buď môžu niekomu dôverovať alebo nie. Nevedia sa orientovať v pojmoch, ako je čiastočná pravda, niečo, čo platí za určitých okolností alebo niečo, čo si ľudia trochu prispôbia. Ťažko sa im potom posudzujú informácie na internete, ak ich nevedia zadeliť do svojej štruktúry dobra a zla, pravdy a nepravdy.
- **Riziko závislosti:** Internet je pre deti veľmi silný a pútavý - je farebný a dynamický. Deti, ktoré ešte nemajú samy v sebe zakotvený svoj vlastný režim, to, ako si zadeliť povinnosti a zábavu, môžu ľahšie skĺznuť do závislosti - či už od hier, čítania alebo pozerania videí. Myslite však na to, že internet je v tomto prípade

nástroj a závislosť je dôsledok, nie príčina. Je dôležité pochopiť, že aktivity na internete alebo počítači prinášajú deťom nejaké príjemné podnety a zážitky, naplňajú im psychologické potreby, ktoré nemajú naplnené niekde inde. Ak chcete predchádzať takýmto závislostiam, v prvom rade je potrebné pozrieť sa na to, kde je spúšťač faktor, čo je to, čo deťom chýba v skutočnom svete, v ich vzťahoch s ľuďmi okolo. Môže to byť napríklad nedostatok prijatia a lásky, ktorý si nahrádzajú kvázi vzťahmi na sociálnych sieťach, alebo chýbajúci zážitok úspechu a ocenenia, ktorý si dopĺňajú hraním počítačových hier.

ČO EŠTE NÁJDETE NA STRÁNKE OVCE.SK

Na stránke OVCE.sk nájdete jednotlivé rozprávky v podobe videí a komiksov. Okrem toho si deti môžu zahrať krátke zábavné hry na motívy rozprávok. Zo stránky sa dajú stiahnuť aj obrázky z rozprávok ako pozadie do počítača alebo tapeta do mobilu, zvučka rozprávok ako zvonenie alebo šetrič monitora s motívmi z rozprávky. Nájdete tu maľovanky a plagáty s radami o zodpovednom správaní pri používaní nových technológií.

V časti Slovník sa dozviete význam skratiek a emotikonov („smajlíkov“), používaných v internetovej komunikácii a prostredníctvom mobilných telefónov, aj to, čo znamenajú jednotlivé odborné pojmy z prostredia internetu a aké piktogramy sa používajú na označenie hier.

Stránka je priebežne aktualizovaná, aby bola pre deti zaujímavá a pútavá.

AKO PRACOVAŤ S ROZPRAVKAMI V RÁMCI PREVENČIE

Oboznámenie s problematikou: Pred samotným stretnutím s deťmi si doplňte informácie o problematike, ktorá sa spomína v konkrétnej rozprávke. Samotná rozprávka približuje jednotlivé ohrozenia tak, aby boli zrozumiteľné a prijateľné pre detského diváka. Pre vás je však dôležité poznať aj ďalšie prejavy, riziká a následky daného ohrozenia, ako aj možnosti boja proti nim.

Návrh preventívnej práce: Opis aktivít je len návrhom a pomôckou, ktorá má poslúžiť ako príklad. Môžete s ním narábať voľne, podľa zhodnotenia danej situácie, veku detí a podobne. Nemusíte všetko dodržiavať presne ani klásť rovnaké otázky.

Komunikácia: Snažte sa prispôbiť svoju komunikáciu a slovník veku detí, s ktorými pracujete. Pri deťoch predškolského veku voľte jednoduchšie slová a kratšie vety, používajte časté prirovnania a opisy konkrétnych situácií. Dávajte si pozor na používanie odborných pojmov z oblasti moderných technológií, ktorým ešte deti nemusia rozumieť (napríklad SMS, čít a podobne). Pri deťoch 1. stupňa základných škôl vychádzajte pri používaní pojmov z ich skúseností s jednotlivými technológiami.

Čím sú deti staršie, tým väčší dôraz kladte na to, aby ste sa dokázali priblížiť ich svetu a slangu, ktorý používajú. Nadviažete s nimi užší vzťah, keď im dáte najavo, že im rozumiete (napríklad výrazy typu *Tá ovca urobila poriadnu blbosť, čo?*). Snažte sa tiež zorientovať v problematike aktuálnych trendov v moderných technológiách a vo virtuálnom prostredí.

POSTUP

1. Úvodná diskusia

Na začiatok deťom priblížte tému pomocou niekoľkých krátkych otázok:

Deti, kto z vás má doma počítač? Čo všetko môžeme na počítači robiť?

A viete aj to, čo je to internet? Na čo sa používa? Kto z vás už niekedy bol na internete? Čo všetko tam môžeme robiť a čo tam môžeme nájsť?

A určite poznáte aj mobilné telefóny. Má niekto z vás vlastný mobilný telefón? Na čo všetko ho používate?

Otázky prispôbte veku detí v skupine, s ktorou práve pracujete. Napríklad deti v predškolskom veku ešte pravdepodobne nemajú vlastný mobilný telefón, ale určite si už vyskúšali telefón rodičov. Deti v mladšom školskom veku už často mávajú svoj mobilný telefón.

Okrem toho, že deti naladíte na tému vášho stretnutia, otázky vám pomôžu aj lepšie sa zorientovať v tom, aké majú žiaci skúsenosti s jednotlivými technológiami. Podľa toho budete vedieť, do akej miery máte pri vysvetľovaní zachádzať do podrobností.

2. Rozprávka

Otázky pred pozeraním rozprávky:

Pred chvíľou sme sa rozprávali o počítačoch, mobilných telefónoch, internete. Už vieme, že nám môžu veľmi pomôcť a že s nimi môže byť aj dobrá zábava. Čo myslíte, môžu byť niekedy aj nebezpečné? Čo by sa nám mohlo stať, keď ich používame? Vie niekto z vás povedať nejaký príklad alebo svoju skúsenosť?

Nechajte deti chvíľu rozmýšľať a uviesť ich skúsenosti.

Následne pokračujte:

A teraz si spolu pozrieme rozprávku o ovečkách. Tieto ovečky sa niekedy správajú ako deti. Dobre sa pozerajte a počúvajte.

Pustite deťom jednu z rozprávok a po jej pozretí si s nimi zhrňte jej základný dej:

O čom bola táto rozprávka? Čo sa v nej ovečke/barančekovi/ovečkám/Janovi stalo? Ako sa ovečka/baranček/ovečky/Jano cítili? Ako by ste sa cítili vy, keby sa vám stalo niečo podobné? Báli by ste sa, hanbili, cítili by ste sa trápne, nevedeli by ste, čo máte robiť?

Pokračujte rozhovorom o tom, aké nebezpečenstvo sa v rozprávke zobrazovalo, kde urobila ovca/baran/ovce/Jano chybu, o čo išlo vlkovi, ako boli ovce/barany/Jano

zachránení a aké ponaučenie si deti z rozprávky odniesli. Ak deti niektorú scénu nesprávne pochopili, vysvetlite im ju.

V rozprávke ste videli, čo zlé sa môže stať, ak používate počítač, internet alebo telefón a nedávate si pozor. Čo myslíte, čo urobila ovečka/baranček/ovce/Jano v príbehu nesprávne, na čo si nedávali pozor? Poznáte niekoho, kto už niekedy urobil podobnú chybu? Čo si mala ovečka lepšie všimnúť? Čo by ste jej poradili? Čo si myslíte, že je dôležité robiť v podobných prípadoch?

V našej rozprávke vystupujú múdry Bača alebo odvážny Horár, ktorí, našťastie, vždy včas zasiahnu. Na koho by ste sa mohli obrátiť vy, ak by sa vám stalo niečo podobné?

Vysvetlite deťom, že skôr než niečo urobia, majú vždy dobre porozmýšľať. Ak niečomu nerozumejú, nie sú si niečím isté alebo ich niečo vystrašilo, vždy je lepšie obrátiť sa s otázkami či prosbou o pomoc na niekoho dospelého. Porozprávajte sa o tom, kto môže byť takým dospelým v ich okolí.

3. Záverečné ponaučenie

Na záver si ešte raz s deťmi zhrňte hlavné ponaučenie z príbehu a zásady vhodného správania v podobnej situácii:

Ovce/Jano v našej rozprávke niekedy poriadne nerozmýšľajú pred tým, než niečo urobia, a dajú sa nahovoriť na každú hlúposť. My však nechceme byť takéto hlúpe ovce. Spomeňme si ešte raz, čo sme sa dnes z tejto rozprávky naučili a čo budeme robiť, ak sa niečo podobné stane nám.

TÉMY JEDNOTLIVÝCH ROZPRÁVOK

BIELE OVCE (diskriminácia a rasizmus na internete)

Posolstvo z rozprávky: *Múdry Bača sa stará o každú ovцу rovnako, nerobí rozdiely. Nie je všetko pravda, čo je na internete. Porovnajte si informácie z viacerých strán.*

Internet je voľný a slobodný virtuálny priestor. Na jednej strane sa tu každý môže realizovať, vytvárať niečo nové, každý si môže nájsť svoje vlastné miesto. Na druhej strane to prináša väčšie nároky na človeka, nevynímajúc ani deti. Keďže každý môže zverejniť, čo len chce, nedá sa spoľahnúť na to, že všetky informácie na internete sú pravdivé. Často robíme základnú chybu v rozmýšľaní - ak je niekde niečo napísané, prijímame to ako fakt. Pre deti býva odlíšenie pravdivých a nepravdivých informácií ešte ťažšie.

Vďaka slobode internetu majú možnosť prezentácie aj ľudia s netolerantnými až extrémistickými názormi. Deti môžu natrafiť na takéto informácie na stránkach extrémistických skupín alebo častejšie v osobných blogoch a diskusných fórach.

Posilňujte u detí schopnosť kritického myslenia a konania na základe vlastnej zodpovednosti. Deti sa postupne potrebujú naučiť spoliehať samé na seba, rozhodovať sa samé za seba, bez dohľadu autority, ktorá by im povedala, čomu majú veriť a čomu nie. Môžu sa to naučiť iba vtedy, ak im na to dáte priestor. Naše školy málo rozvíjajú u detí schopnosť samostatného myslenia a rozhodovania, skôr sa čaká, že príjmu všetky informácie od učiteľov ako overenú pravdu. Nechávajte vašim žiakom priestor, aby nachádzali na otázky odpovede aj sami. Učte ich, ako pracovať s informáciami - ako ich hľadať, porovnávať a vyberať si z nich.

Ponaučenie pre deti: Aj na internete sú rôzni ľudia, tak isto ako v bežnom živote. Sú tam ľudia, ktorí sú dobrí, ale aj takí, ktorí ostatným ubližujú, vysmieávajú sa alebo im nadávajú. Niektorí delia ľudí na skupiny podľa toho, ako vyzerajú alebo akej sú národnosti. Potom tvrdia, že podľa toho, do ktorej skupiny niekto patrí, je lepší než ostatní a zaslúži si viacej práv alebo, naopak, horší a ostatní mu môžu ubližovať. Môžu tiež tvrdiť, že je taká skupina ľudí, v ktorej sú všetci zlí, môžu za problémy ostatných i celého sveta, a preto treba proti nim bojovať. Takéto niečo však neplatí - nikdy nie je skupina, ktorá by bola vždy iba dobrá alebo iba zlá. Sú len rôzni ľudia, jednotlivci. A tí sa môžu správať dobre alebo zle, niekedy sa môžu hnevať, niekedy sa môžu báť, niekedy môžu pomáhať ostatným, niekedy zase ublížiť - tak ako to robí každý z nás, aj vy sami.

Na internete môžete natrafiť na ľudí, ktorí budú tvrdiť takéto veci. Neznamená to však, že to, čo hovoria, je pravda. Tvrdia to však tak presvedčivo, až sa takéto klamstvo ťažko rozlišuje. Vyžaduje to viac námahy - je potrebné porovnávať si informácie na viacerých miestach, pýtať sa viacerých ľudí, rozmýšľať aj o tom, čo si asi myslí tá druhá strana.

Je prirodzené, že my, ľudia, sme každý iný. Všetci sme výnimoční, a tým aj zaujímaví. Je jedno, či je niekto tučný alebo chudý, nosí okuliare alebo nie, má svetlú alebo tmavú pleť, je takej alebo onakej národnosti, pochádza z inej krajiny - každý človek na svete má právo na to, aby mu nikto neubližoval. Nedajte sa zatahnúť do nadávania alebo posmievania sa ostatným, aj keď vás na to niekto na internete navádza. Takíto ľudia ubližujú kadekomu, nabudúce to môžete byť aj vy.

NETANCUJ S VLKOM (zneužitie fotografií a videí)

Posolstvo z rozprávky: *Nedajte sa fotografovať alebo natáčať v situáciách, ktoré by mohol niekto zneužiť alebo vás pri nich zosmiešniť.*

So zvyšujúcim sa vekom detí a s postupným nástupom puberty začína mať čoraz väčší vplyv skupina rovesníkov. Deti chcú byť prijaté, chcú niekam patriť. Zároveň je to obdobie, keď deti najviac pochybujú o svojej hodnote. Je ťažké stáť mimo, nebyť „cool“. Správanie detí býva ovplyvnené tým, čo robia ostatní - nechcú sa líšiť. Ale na druhej strane chcú pôsobiť dospelou, ukázať, že „na to už majú“. Deti sa potom často dajú nahovoriť na niečo, čo by ináč nespravili a čo vlastne ani spraviť nechcú. V týchto momentoch nedomyslia svoje činy do konca, nezvážia možné dôsledky - či už pre seba, alebo pre iných.

Okrem toho pri podobných aktivitách dospievajúcich (ako sú diskotéky a párty) často zohráva svoju úlohu aj alkohol. Alkohol znižuje zábrany a schopnosť kriticky posúdiť vlastné správanie, čo tiež zvyšuje riziko zneužitia.

Podľa našich zákonov má práva na fotografiu alebo video jej autor, ale zároveň má každý právo na ochranu svojej osobnosti, dôstojnosti a súkromia. Autor potrebuje súhlas nielen na vytvorenie fotografie alebo videa, ale aj na ich ďalšie šírenie - čo často nevedia ani tí, ktorí sú na fotografiách, ani tí, ktorí ich zachytávajú. Takéto fotografie a videá môžu byť zneužitú na zosmiešnenie alebo poníženie, niekedy sa tiež môžu stať nástrojom na vydieranie. Páchateľ využíva strach detí alebo dospievajúcich - čo sa stane, ak fotografie alebo videá uvidia rodičia, učitelia a kamaráti? Fotografie či videá s odhalenými časťami tela alebo v sexuálnych pózach sa môžu potom dostať aj na stránky so sexuálnou alebo s pornografickou tematikou.

Ak sa o téme tejto rozprávky rozprávame s deťmi v predškolskom alebo mladšom školskom veku, ešte to pre nich nemusí byť zrozumiteľné. Je ťažké vysvetliť, ako na niekoho pôsobí fotka odhaleného dieťaťa alebo ako ju môže niekto zneužiť. Zatiaľ vidia deti v príbehu iba to, že vlci sa z takýchto fotiek vysmieávajú. Čo však deti vedia rozoznávať, je to, pri čom sa cítia príjemne a pri čom neprijemne. Je však dôležité nepotlačiť v nich takéto vnímanie. Na to, aby sa deti vedeli riadiť aj v podobných situáciách podľa svojich pocitov, si v prvom rade potrebujú zažiť to, že ich pocity sú rešpektované. Ak sa od nich očakáva, že vždy budú „slepo“ poslušné a spravia, čo od nich chcú rodičia, učitelia a iné autority, bez ohľadu na to, ako sa ony pri tom cítia, budú sa ťažko presadzovať aj v skupine kamarátov. Podporte deti v tom, aby kriticky a samostatne rozmýšľali, zvažovali svoje rozhodnutia a správanie. Takto sa naučia byť v komunikácii partnerom a ľahšie budú vedieť odolávať nátlaku rovesníkov.

Ponaučenie pre deti: Niekedy môžu mať ľudia rôzne nápady a nemusia to myslieť vôbec dobre - ako aj v tejto rozprávke o ovečkách. Vlk ich nahovoril na niečo len preto, aby sa na tom potom ostatní vlci mohli zabávať. Ovečky by určite nesúhlasili s tým, aby ich vlk fotil, keby vedeli, čo s tými fotografiami bude robiť. Niekedy vymýšľajú podobné veci aj kamaráti a možno to nemyslia zle, zdá sa im to zábavné. Je však dôležité, či sa pri tom cítite dobre vy, či sa vám takéto fotky páčia a či chcete, aby ich všetci vo vašom okolí videli.

Nemusíte robiť to, čo robia ostatní, môžete povedať nie. Ak sú to naozaj dobrí kamaráti, tak pochopia aj to, že vám niečo prekáža, a nebudú vás do toho nútiť. Vždy keď vás niekto na niečo nahovára, rozmýšľajte, či to naozaj chcete urobiť aj vy, alebo či sa len bojíte, že si ostatní pomyslia, že ste trápni.

A tiež aj vy môžete urobiť niečo pre to, aby sa vaši kamaráti necítili takto zle. Každý človek môže považovať niečo iné za smiešne - to, čo sa zdá vám v poriadku, môže byť vášmu kamarátovi alebo kamarátke nepríjemné. Keď ich odfotíte alebo natočíte, vždy sa ich spýtajte, či by im prekážalo, keby ste to ukázali aj ostatným, poslali ďalej alebo dali na internet. Mali by ste sa dohodnúť, že aj oni sa vždy spýtajú vás, keď budete na fotke alebo videu.

ZATAJOVANÝ KAMARÁT

(nadväzovanie kontaktov s cieľom sexuálneho zneužitia, grooming)

Posolstvo z rozprávky: *Dajte si pozor na každého, kto chce, aby ste zatajili vaše internetové kamarátstvo, dáva vám darčeky alebo láka na stretnutie. Nebojte sa o tom niekomu povedať.*

Výraz grooming pochádza z anglického slova groom - pripraviť sa, upraviť sa. Páchatel' groomingu sa „upravuje“ do pozitívnej podoby - stáva sa pre dieťa najlepším kamarátom a tak si ho pripravuje pre svoje ciele. Grooming je o budovaní vzťahu. Páchatel' si postupne získava dôveru dieťaťa - najprv prejavuje záujem o jeho bežný život, postupne mu ponúka možnosť rozprávať sa o všetkých tajomstvách, zdôverovať sa s trápeniami. Stavia na jedinečnosti ich vzájomného vzťahu a výnimočnosti dieťaťa pre neho. Vytvára v dieťati ilúziu o tom, že to, čo je medzi nimi, je vzájomný vzťah plný porozumenia a lásky. Postupne dieťaťu prezradí svoju skutočnú identitu (v rozprávke to, že je vlk, čo v realite znamená vekový rozdiel), ale ráta s tým, že pre dieťa sa už stal nenahraditeľným a dieťa bude chcieť udržať vzťah aj tak. Až po vytvorení takéhoto vzťahu sa páchatel' snaží prejsť k nežiaducemu zblíženiu, najčastejšie sexuálnemu.

Groomingom sú ohrozené predovšetkým deti, ktoré žijú v konfliktných vzťahoch alebo im pevné rodinné väzby úplne chýbajú. Deti, ktoré doma nezažívajú pozitívne prijatie a nedostávajú pozornosť a náklonnosť, sú voči groomingu viac zraniteľné. Aj keď sa dospelí obávajú najmä sexuálneho zneužitia maloletých detí, častými obeťami groomingu sa stávajú dospievajúce dievčatá a chlapci. Práve internet je priestor, kde sa zoznámia a neskôr nadviažu vzťah s dospelým páchatel'om, ktorý zneužije ich zraniteľnosť a dôverčivosť vo svoj prospech.

Aj keď deti v mladšom školskom veku už majú nejaké informácie a predstavy o sexe, ešte naplno nevedia pochopiť jeho význam a dôsledky. Preto nevedia, pred čím presne sa majú chrániť a ako im ten dospelý môže ublížiť. Rozprávajte sa s deťmi o tom, že ak sa im dotyky, slová alebo správanie dospelého budú zdať zvláštne alebo sú im nepríjemné, vždy majú právo odmietnuť ich a najlepšie urobia, ak o tom hneď povedia nejakému dospelému, ktorému dôverujú.

Niektoré prejavy správania môžu nasvedčovať tomu, že sa dieťa stalo obeťou groomingu, sexuálneho obťažovania alebo sexuálneho zneužitia. Všimajte si ich, prípadne na ne upozornite rodičov detí.

Prejavy správania, ktorým je potrebné venovať pozornosť:

- dieťa si tajne maže históriu četu, svoje e-maily,
- zakrýva si monitor alebo rýchlo vypína program pri príchode rodiča,
- „z ničoho nič“ sa bojí určitých ľudí alebo miest,
- má problémy so spaním, má nočné mory,
- jeho správanie sa náhle zmení (veselé dieťa je odrazu smutné, zakríknuté, ustrašené),
- jeho kresby, detské hry či túžby môžu obsahovať sexuálne motívy,
- stratí chuť do jedla, má problémy s trávením alebo žalúdočné problémy,
- simuluje „dospelácke“ sexuálne praktiky s hračkami, bábikami,
- používa názvy pre intímne časti tela, ktoré sa nedozvedelo v rodine,
- má nové hračky, oblečenie, zvýšený kredit v mobilnom telefóne alebo peniaze, ktoré nedostalo od rodičov,
- má o sebe negatívny obraz, nízku mienku o svojom tele.

Ponaučenie pre deti: Na internete stretnete rôznych ľudí. Môžete sa tu rozprávať so svojimi blízkymi a kamarátmi alebo si hľadať aj nových kamarátov. Sú tu však aj ľudia, ktorí vám budú chcieť ublížiť. Takíto ľudia sú veľmi nebezpeční - na začiatku sa tvária ako vaši najlepší kamaráti a vy si nemusíte všimnúť ich zlé úmysly. Ak však budete mať pocit, že ten kamarát z internetu chce od vás niečo, čo sa vám nepozdáva, tak o tom niekomu, najlepšie dospelému, rýchlo porozprávajte. Prečo by napríklad vášmu internetovému kamarátovi malo vadieť, ak by o vašom priateľstve vedel aj niekto iný? Je tiež zvláštne, ak si nejaký dospelý vyberie za svojho najlepšieho kamaráta dieťa a nie niekoho vo svojom veku. Rovnako je podozrivé, ak vám niekto cudzí len tak dáva nejaké darčeky alebo vám dobíja kredit. Určite za to raz bude chcieť niečo späť. Takéto darčeky a takéto kamarátstva je lepšie hneď odmietnuť.

Naozajstní kamaráti sú takí, s ktorými sa cítite vždy dobre, s ktorými sa môžete hrať, ktorých môžete predstaviť aj vašim rodičom. A nezabudnite na to, že nech by sa stalo čokoľvek, nikdy nie je tak neskoro alebo tak zle, aby ste o tom nemohli niekomu povedať a aby sa s tým nedalo niečo robiť.

BEZ KOŽUŠTEKA (zverejňovanie fotografií a videí s odhalenými časťami tela)

Posolstvo z rozprávky: *Nedávajte na internet žiadne fotografie a videá, kde ste v plavkách, v spodnej bielizni alebo máte odhalené časti tela. Nieкто ich môže zneužiť alebo vás zosmiešniť.*

V súčasnosti sa v našej kultúre a spoločnosti kladie veľký dôraz na telesný vzhľad, príťažlivosť a sexualitu - a toto posolstvo sa priamo aj nepriamo odovzdáva, napríklad v našich postojoch a správaní alebo prostredníctvom médií. Dievčatá a chlapci vyrastajú v tomto prostredí a tieto vzory sa zapisujú do ich podvedomia. Ukladajú si informácie o tom, čo je dôležité a oceňované alebo kto vyhráva v „súťaži“ o pozornosť opačného pohlavia.

Obdobie puberty je obdobím, keď sa u dospievajúcich prebúda sexualita. Internet je prostredím, ktoré im umožňuje objavovať, o čom je príťažlivosť medzi mužmi a ženami, a rovnako aj svoju sexuálnu stránku (napríklad na rôznych sociálnych sieťach a portáloch). Práve vzhľad, erotika a sexualita fungujú v prostredí internetu ako silný a účinný spôsob upútania pozornosti. Kto však chce zaujať, musí zverejniť niečo viac, musí šokovať. Deti si neuvedomujú, že ak na internete zverejnia takéto fotografie alebo videá, dávajú ostatným, a to neobmedzenému množstvu úplne neznámych ľudí, k dispozícii niečo intímne. Nemôžu vedieť, kam sa až takéto fotky nakoniec môžu dostať. Fotografie bývajú zneužívané na vydieranie, pomstu alebo môžu byť zverejnené na iných stránkach, napríklad pornografických. Najmä deti, ktoré pochybujú o svojej hodnote, sa snažia upútať pozornosť za každú cenu - získať záujem a ocenenie, ktoré inde nedostávajú.

Hovorte s deťmi o tom, aké sú skutočné hodnoty a s ktorými ľuďmi sa cítia dobre. Môže sa stať, že deti budú chcieť získať potvrdenie svojej hodnoty aj v očiach opačného pohlavia, chlapca alebo dievčaťa, ktorému sa chcú páčiť. Môžu sa tiež dať ovplyvniť príkladom rovesníkov. Rozprávajte sa s deťmi o tom, čo všetko by sa podľa nich mohlo stať, keby zverejnili svoju odhalenú fotku alebo video na internete alebo ju niekomu poslali e-mailom - rovnako, ako sa to stalo ovci v príbehu. Deti si často neuvedomujú, že zverejniť takéto fotky na internete je to isté, ako keby ich v realite rozdávali ľuďom. Chceli by rozdávať takéto fotografie kamarátom? Ako by sa potom cítili, keby kamaráti videli takéto ich fotky? Ak by im to nebolo príjemné v skutočnosti, chcú mať takéto fotografie na internete, kde ich tiež všetci uvidia?

Ponaučenie pre deti: Ako vidíte, aj ovečky v príbehu sa trápia podobnými vecami ako my ľudia. Možno sa už aj vám alebo niekomu z vašich kamarátov stalo, že sa vám niekto páčil a chceli ste, aby to bol váš frajer/frajerka. Keď sa nám niekto páči, chceme, aby si nás všimol. Vtedy pre to urobíme všeličo, trocha sa aj predvážame, napríklad chlapci ukazujú, akí sú silní, a dievčatá, aké sú pekné. Ovečka v rozprávke si však myslela, že na to, aby si ju baran všimol, musí urobiť niečo viac a iné, také, čo by ostatní neurobili - odfotila sa vyzlečená. Baran si ju však aj tak nevšimol a ešte sa jej aj ostatní smiali.

Niekedy to býva ťažké, nie vždy dostaneme to, čo chceme, a niekedy sa pre to trápime a je nám smutno. Ale naozaj by ste chceli, aby si vás niekto vybral iba preto,

ako vyzeráte alebo čo všetko si trúfnete ukázať, odhaliť? Radšej pouvažujte, čím iným sa môžete niekomu páčiť.

Každý z vás je skvelý a nemusí robiť nič takéto na to, aby si ho niekto všimol a mal rád. Ukážte ostatným, akí ste - ten, kto sa bude cítiť pri vás dobre a komu bude s vami veselo, ten bude chcieť byť s vami. A to najdôležitejšie je, aby bol váš spoločný čas obojstranne príjemný.

DEVÄŤDESIATDEVÄŤ (reťazové listy šťastia)

Posolstvo z rozprávky: *Buďte rozumní a nedajte sa dobehnúť. Nerozposielajte ďalej reťazové správy! Žiadna vám ani šťastia, ani nešťastia neprivedí.*

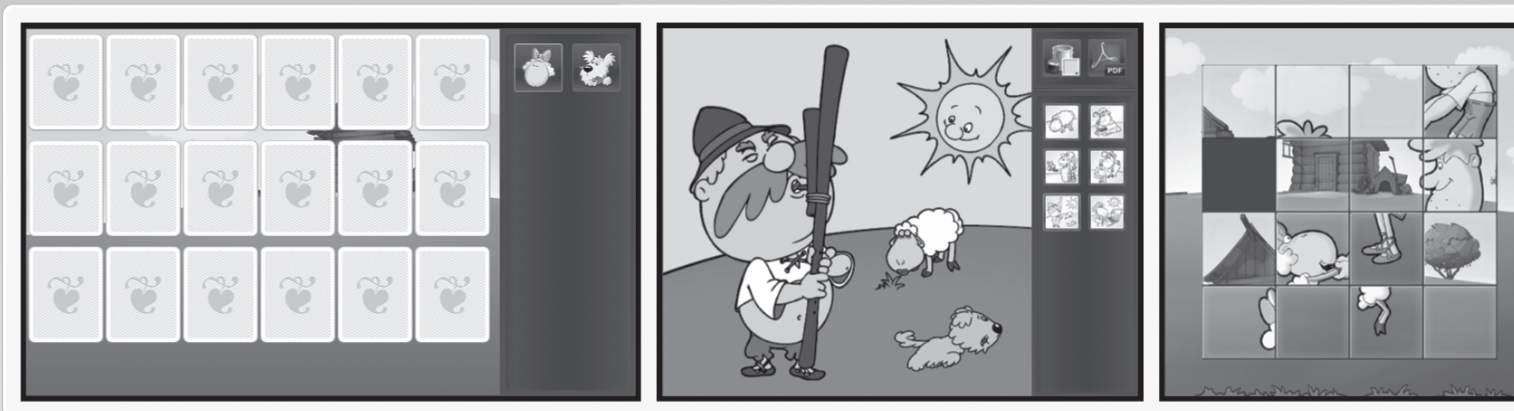
Reťazové listy šťastia nie sú ničím novým, existovali už dávno pred vznikom internetu. Sľubovali zbohatnutie alebo rýchle pozitívne zmeny v živote, ak takýto list adresát poslal ďalej svojim priateľom. S nástupom internetu sa len zmenil kanál, ktorým sa tieto správy šíria.

Reťazové listy šťastia patria medzi tzv. hoaxy - poplašné e-mailové správy, ktoré upozorňujú na nereálne nebezpečenstvo. Samotné však nepredstavujú až také veľké riziko. Pre príjemcu môžu byť skôr otravné, zbytočne mu zaplňajú e-mailovú schránku. Ale okrem toho majú reťazové listy šťastia aj sprievodné psychologické efekty. Manipulujú prostredníctvom priamych alebo nepriamych posolstiev. Tieto posolstvá môžu stavať na pocitoch viny „Naozaj si nenájdeš ani chvíľku času, aby si túto správu poslal ďalej ľuďom, na ktorých ti záleží?“ alebo na vzbudzovaní pocitu ohrozenia a vykresľovaní rôznych nebezpečenstiev (strata peňazí, lásky, úraz). Okrem toho, že sa ľudia cítia nepríjemne, ak takúto správu nepošlú ďalej, ešte v nich tieto správy posilňujú poverčivosť. Veria tomu, že udalosti a zmeny v ich živote nie sú následkom ich vlastného správania, ale výsledkom nekontrolovateľných vonkajších vplyvov.

Podporujte deti v tom, aby dokázali kriticky rozmýšľať. Rozprávajte sa o tom, či je naozaj možné, aby jedna správa mala takúto moc, či môže naozaj niečo zmeniť. Aj keď sa sľuby v takýchto správach nespĺnia, ľudia i tak ďalšiu správu pošlú s pocitom „čo keby“ alebo „pre istotu, veď uškodiť mi to nemôže“.

Rozprávajte sa s deťmi o tom, ako vznikali jednotlivé povery, ako sa ľudia vždy báli neznámych alebo nevypočítateľných vecí. Hľadali spôsoby, ako ich dostať pod kontrolu, a to aj pomocou rôznych rituálov. Skúste si spomenúť na rôzne povery, ktoré poznáte, alebo na povery, ktorým ľudia dávno verili (zaklopanie na drevo, čierna mačka cez cestu a podobne). Fungovali tieto povery?

Rovnako je to aj s reťazovými správami. Môžete si spolu s deťmi overiť účinok takýchto správ pomocou experimentu - nejakú správu pošlite ďalej, a nejakú nie alebo ju niektoré deti pošlú a ostatné nie. Sledujte, čo sa stane v nasledujúcich dňoch. Po uplynutí danej lehoty si s deťmi vyhodnoťte výsledky vášho experimentu.

Úvodná stránka: Tu si môžeš vybrať svoju krajinu.

Rozprávky: Zatajovaný kamarát (Posunkový jazyk)

Tu nádeš informácie o problémoch, ktoré ukazuje rozprávka.

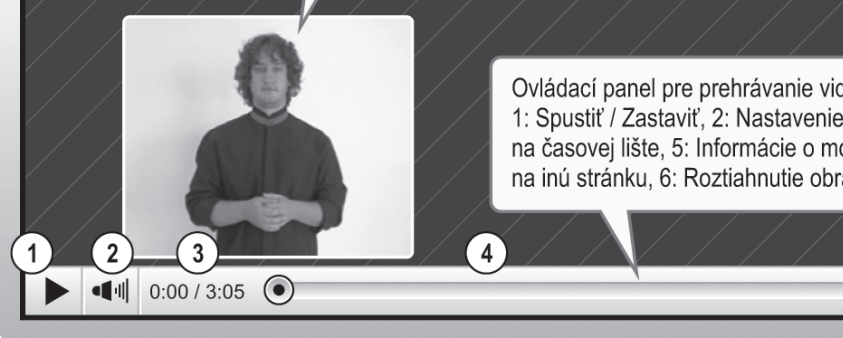
Názov zapnutej rozprávky a jej jazyková verzia.

Ak sa ti rozprávka môže kliknúť!

Tu sa ti zobrazí prekladateľ do posunkového jazyka, ak si zapneš takúto verziu rozprávky.

Klikni prehrávača nastaviť

Ovládací panel pre prehrávanie videa: 1: Spustiť / Zastaviť, 2: Nastavenie na časovej lište, 5: Informácie o mediálnom obsahu, na inú stránku, 6: Roztiahnutie obrázku

Jazykové verzie: [UK flag] [CZ flag] [SK flag] [HU flag] [PL flag] [SI flag] [HR flag] [BG flag] [RO flag] [LT flag] [LV flag] [EE flag] [CY flag] [MT flag]

Cez tieto zástavky si prepneš nastavenú rozprávku do inej jazykovej verzie.

- Dabovaná verzia
- Titulková verzia
- Verzia v posunkovom jazyku

Zapnutá jazyková verzia je zvýraznená bielym rámčekom okolo zástavky

Hry:

- Pexeso
- Omaľovánky
- Kocky

Na stiahnutie:

- Tapety
- Komiksy
- Omaľovánky
- Plagáty
- Zvuky
- Šetriče
- Tapety do mobilu
- Zvuky do mobilu
- Príručky

Slovník O projekte

Jazyk stránky

Zmena jazyka, vypínače hudby a zvukov

Slovník:

- Akronymy
- Emotikony
- Terminológia slov
- Piktogramy - slovenské
- Piktogramy

Like 193 Share

...ka páčila, ...sem :o)

Rozprávkú si môžeš pridať aj na svoj Facebook.

...i sem a spustíš ...rávanie práve ...venej rozprávky.

...ea:
...hlasitostí, 3: Čas, 4: Pozícia
...žnostiach vloženia videa
...azu na celú obrazovku.

Navigácia

NÁHĽAD Názov rozprávky
počet videní

NÁHĽAD Názov zapnutej rozprávky
počet videní

NÁHĽAD Názov rozprávky
počet videní

V tomto stĺpčeku sa ti zobrazí zoznam rozprávok, ktorý si môžeš posúvať šípkami hore a dolu a nalistiť si tak všetky rozprávky v práve zapnutej jazykovej verzii.

O projekte:

- Základné informácie
- O autoroch
- Ocenenia
- Kontakt

Výherné náčrtky a náčrt Zoroaster Baran

...Sme veľmi vďační, že som dostal možnosť pracovať na tomto seriáli. Originálny náčrt, samotný seriál, animácia, hudba, všetko čo som robil, bolo veľmi zaujímavé a bolo pre mňa veľkou výzvou. Som rád, že som sa mohol podieľať na tomto seriáli a že som sa mohol stretnúť s takými ľuďmi ako vy. Som rád, že som sa mohol podieľať na tomto seriáli a že som sa mohol stretnúť s takými ľuďmi ako vy.

...Miesto, scenár a produkcia Miroslava Drobny

...Postavil sa nahovoriť

...Dáň spomienok

...Príklady

rozbaľiť menu

Roztiahne stĺpček s navigáciou tak, aby sa ukázali všetky rozprávky v zozname.

Ponaučenie pre deti: V takejto správe vám niečo píš, niečo sľubujú, že sa stane. Nemôžete však vedieť, či to je naozaj pravda, kým si to neoveríte. Vždy je lepšie dôverovať tomu, čo si vy sami vyskúšate, než niečomu, čo tvrdí niekto cudzí a vy o tom nemáte žiadne dôkazy. Nezabudnite na to, že nie všetko, čo nájdete na internete alebo vám príde e-mailom, je pravda.

Nemyslíte si, že to, či budete mať kamarátov, alebo zažijete niečo pekné, závisí skôr od vás? Od toho, akí ste, ako sa pozeráte na svet, ako sa k ostatným správate? Vy dokážete zmeniť vo svojom živote najviac, nie nejaká reťazová správa.

Určite aj vám chodia podobné správy. Na niektorých sa možno dobre zabavíte, niektoré hneď vymažete, niektoré vás otravujú. Rovnako to majú aj vaši kamaráti. Môžete sa spolu dohodnúť, kto z vás chce takéto správy dostávať a kto nie. Tým, ktorým prekážajú, takéto správy neposielajte. Ak takéto e-maily opakovane chodia vám a prekáža vám to, obráťte sa na adresáta a poprosťte ho, nech vám ich neposiela. Ak v tom bude pokračovať, môžete zablokovať prijímanie správ z jeho e-mailovej adresy.

KORUNKA KRÁSY (anorexia, recepty „krásy“ na internete)

Posolstvo z rozprávky: *Nadmerným chudnutím môžete poškodiť svoje zdravie. Skutočná krása nie je v tom, ako vyzeráte, ale aké máte srdce. Naučte sa mať radi samých seba takých, akí ste.*

V našej spoločnosti je silný tlak na vzhľad a predovšetkým na mladosť, krásu a štíhlosť. Deti pred týmito posolstvami nezostávajú uchránené. Hoci sú mediálne posolstvá a vzory veľmi silné, základ pre vznik porúch príjmu potravy sa vytvára v rodine. Tu deti získavajú prvé skúsenosti v medziľudských vzťahoch, dozvedajú sa informácie o tom, či sú cenné a hodnotné. Takto sa učia mať alebo nemať rady samé seba a budujú si sebaúctu.

I keď sa poruchy príjmu potravy objavujú aj medzi chlapcami, v deväťdesiatich piatich percentách bývajú ich obeťami dievčatá. Najčastejšie sa porucha prejaví v období dospievania. Mentálna anorexia súvisí predovšetkým so silnými pochybnosťami o sebe a vlastnej hodnote. Tieto dievčatá sa počas raného detstva naučili, že lásku a prijatie si treba zaslúžiť, vyrastali s posolstvom „budem hodnotná, budem milovaná, iba ak budem...“. Majú o sebe skreslený pohľad, neustále si pripadajú nedokonalé. Anorexia je odrazom nelásky k sebe samej, sebapoškodzovaním a trestaním sa. Zároveň prináša pocit, že aspoň niečo môžu mať pod kontrolou - svoju váhu. Ak anorexia prejde do rozvinutého štádia, bez adekvátnej lekárskej a psychologickkej pomoci sa môže skončiť až smrťou.

Novým fenoménom v tejto oblasti je propagácia porúch príjmu potravy prostredníctvom internetu. Pod názvami pro-ana (propagácia anorexie) a pro-mia (propagácia bulímie) nájdete stránky a blogy, ktoré vytvárajú mladé dievčatá. Anorexia je prezentovaná v pozitívnom svetle - ako moderný životný štýl a cenná súčasť života, dosiahnutie chudosti ako recept na šťastie. Dievčatá sa navzájom podporujú pri chudnutí,

vymieňajú si tipy, ako zamaskovať prejavy anorexie pred ostatnými, uverejňujú fotky svojich vzorov - extrémne chudých dievčat a žien.

Ponaučenie pre deti: Vidíte, ovečka v rozprávke si o sebe stále myslela, že je tučná a škaredá, a trápila sa tým. Povedzme si spolu, čo všetko táto ovečka robila, aby schudla. Bolo to zdravé? Čo sa jej potom stalo (vyzerala choro, vracala, kožuštek mala fľakatý)? Ovečka si myslela, že keď schudne, bude naozaj šťastná. Čo myslíte, bolo to tak? Vidíte, uverila nejakým hlúpostiam na internete, kde písali, že je najdôležitejšie, aby bola chudá alebo aby sa stala misskou. Takto si ani nevšimla, že sú okolo nej ľudia, ktorí ju majú radi a ktorým na nej záleží.

Niekedy budete aj vy počuť, že na to, aby vás iní mali radi, je dôležité byť krásny alebo chudý. Budú to hovoriť rôzni ľudia naokolo, v časopise si prečítate o tom, ktorá diéta je najlepšia, v telke budú hovoriť, ktorá speváčka alebo herečka je najkrajšia. Možno to nájdete podobne ako ovečka z rozprávky na internete. Ale je to naozaj pravda? Poďme spolu porozmýšľať nad tým, ktorých ľudí máme radi. Možno je to niekto z rodiny alebo naši kamaráti. Ako títo ľudia vyzerajú? Sú štíhli, krásni, mladí? Babička určite nie je mladá, niekto má zase veľký nos, niekto nie je práve najchudší. Ale je to pre vás dôležité? Dokonca to býva tak, že na ľuďoch, ktorí sú nám blízki a ktorých máme radi, si takéto „chybičky krásy“ ani len nevšimneme. Čo je teda dôležité? Je to skôr o tom, že s týmito ľuďmi sa cítime dobre. Majú nás radi, počúvajú nás, dôverujú nám, tešia sa s nami.

Samozrejme, stane sa, že sa nebudete každému páčiť. Ale to tak býva, každému sa páči niečo iné, takisto ako sa niekomu viac páči červená a niekomu zase modrá farba. A to neznamena, že by niektorá farba bola horšia. A ani nikto z vás nikdy nie je horší než ostatní.

POMSTA (kybernetické prenasledovanie, cyberstalking)

Posolstvo z rozprávky: *Ak vás niekto obťažuje, posiela esemesky, e-maily, neustále sa vám vyhráža na čete alebo sleduje vaše správanie na internete, berte to veľmi vážne. Povedzte o tom svojim blízkym a oznámte to na políciu.*

Kybernetické prenasledovanie môže mať rôzne podoby aj príčiny. Môže ísť o zdanlivo nevinné prenasledovanie, o ktorom sa deti ani nemusia dozvedieť. Prenasledovateľ sleduje svoju obeť cez rôzne vyhľadávače, prezerá si jej profil na sociálnych sieťach (Facebook, Twitter a podobne) a jej komunikáciu na čete. Takýmto spôsobom uspokojuje svoju zvedavosť a zaujatie svojou obeťou a nepotrebuje prejsť k ďalším krokom. V horších prípadoch prenasledovateľ kombinuje rôzne formy psychického nátlaku - od nepríjemných komentárov, obťažovania esemeskami, e-mailami a prezváňaním cez vyhrážanie sa, vydieranie, ohováranie medzi rovesníkmi až po vyzvedanie informácií od ostatných kamarátov alebo nabúranie sa do profilu. Častou príčinou prenasledovania je „láska“. Prenasledovateľ, čiže stalker môže sledovať svoj vyhladený objekt, pričom sa ho takto snaží viac spoznávať alebo sa mu priblížiť. Rovnako (tak, ako to bolo znázornené v rozprávke) môže byť za spustením

kybernetického prenasledovania ukončenie vzťahu. Odvrhnutý priateľ sa chce pomstiť alebo sa zúfalo snaží o komunikáciu, kontakt. Príčinami prenasledovania býva aj nadmerná žiarlivosť alebo snaha získať moc nad obeťou, manipulovať ňou. Páchateľ svoje správanie neposudzuje reálne, buď si vôbec neuvedomuje, že tomu druhému ubližuje, alebo nedokáže posúdiť, do akej miery mu ubližuje.

Aj keď sa občas stane, že prenasledovateľom je úplne neznáma osoba, vo väčšine prípadov je to niekto, koho deti poznajú. Môže to byť spolužiak, bývalý frajer/frajerka alebo kamarát z internetu. Deti nemusia hneď rozlíšiť, kedy sa bežný záujem mení na prenasledovanie. Na začiatku im môže takáto pozornosť aj lichotiť, kontakt s páchatelom preto väčšinou nadviažu dobrovoľne - pridajú si ho ako priateľa, dajú mu svoj e-mail a telefónne číslo, prezradia heslo k profilu alebo fotoalbumom. Akákoľvek reakcia zo strany detí páchatel'a povzbudí k ďalšej aktivite. Takto sa môže prenasledovanie čoraz viac zhoršovať, dokonca z virtuálneho sveta prerásť až do reality, od sledovania na internete až po skutočné fyzické ublíženie.

Rozprávajte sa s deťmi o tom, aké údaje je vhodné zverejňovať na internete a aké nie, ktoré môže zneužiť niekto, kto im bude chcieť ublížiť. Diskutujte o tom, podľa čoho si na internete vyberajú a pridávajú priateľov. Zdôraznite deťom, že tak, ako sa v skutočnom živote s ľuďmi najprv zoznamujú a spoznávajú ich, kým o sebe povedia dôvernejšie informácie, rovnako by to mali robiť aj na internete. Medzi svojich internetových priateľov by si mali pridávať iba tých, ktorých už poznajú dlhšie a môžu im dôverovať. Tiež je v poriadku to, ak niektoré ponuky na priateľstvo odmietnu.

Vysvetlite si tiež, ako postupovať v situácii, ak sa deti stretnú s kybernetickým prenasledovaním, ktoré neprestáva. V prvom rade sa môžu pokúsiť ignorovať takéto správanie. Ak to nepomáha, je dôležité povedať jasne, že si podobné správanie neželajú, a ak to bude potrebné, pristúpiť k ďalším krokom. Na niektorých portáloch alebo sociálnych sieťach je možné nahlásiť obťažovanie prevádzkovateľom stránky alebo zablokovať správy prichádzajúce od určitých osôb. V každom prípade by sa deti mali s takýmto zážitkom zveriť niekomu dospelému. Potom je možné posúdiť závažnosť situácie a v najhoršom prípade sa aj obrátiť na políciu. Vydieranie, nátlak, krivé obvinenie, ohováranie alebo vyhrážanie je podľa našich zákonov trestné.

Ponaučenie pre deti: Na začiatku sa vám takéto prenasledovanie ešte môže zdať veľmi romantické. Vyzerá to super, keď sa o vás niekto zaujíma tak veľmi, že sleduje každý váš krok alebo vám stále vyznáva lásku. Ale vtedy, keď to už bude pre vás otravné a nepríjemné a poviete „nie!“, prenasledovateľ sa nahnevá a obráti proti vám. Toto sa stalo aj ovečke v rozprávke. Buďte múdrejší, a aj keď sa vám to zdá romantické, radšej sa s tým nezahrávajte, lebo nemôžete vedieť, ako sa to môže skončiť.

Nesnažte sa prenasledovateľa presvedčať! Ten, kto vás takto prenasleduje, chce väčšinou vidieť vašu reakciu, váš záujem alebo strach. Chce, aby ste odpísali na e-maily alebo esemesky, rozprávali sa s ním na čete. Preto prvá vec, ktorú môžete skúsiť, ak sa vám niečo takéto stane, je, že si ho vôbec nebudete všímať. Ak páchatel' nedostane to, čo chcel, môže ho to prestať baviť. Naopak, čím viac sa s ním budete rozprávať, vysvetľovať mu niečo, prosiť ho, tým viac ho povzbudíte, aby pokračoval.

Ak sa stretnete s kybernetickým prenasledovaním, v prvom rade dajte jasne najavo, že s tým nesúhlasíte a prenasledovateľovi povedzte, nech vás nechá na pokoji. Ďalej sa s ním nerozprávajte, nediskutujte, nevysvetľujte. Všetky správy, komentáre a čísla, z ktorých vám niekto volal, si však odkladajte - dajú sa použiť ako dôkaz pre políciu.

Snažte sa na internete čo najviac ochrániť svoje súkromie a osobné údaje. Čokoľvek z vašich údajov môže byť pre prenasledovateľa cesta k vám. Môže si pozerať a komentovať vaše fotky, písať na váš nick na čete, prezvárať vás na mobile alebo vám neustále posielat' e-maily. Nedávajte preto tieto údaje voľne na internet tak, že ich môže hocikto nájsť. Na sociálnych sieťach môžete nastaviť prístup iba pre priateľov a ak niekto prestane byť vaším priateľom, môžete ho odstrániť. E-maily od neznámych ľudí môžete zablokovať. Z četovej miestnosti môžete odísť, svoju prezývku aj celý profil si môžete v najhoršom prípade zmeniť. Vždy sa dá niečo vymyslieť. Povedzte o tom dospelému, ktorému dôverujete, a spolu určite vymyslíte, čo s tým urobiť.

HLÁSNA TRÚBA (prezradenie údajov o majetkových pomeroch)

Posolstvo z rozprávky: *Dajte si pozor, čo prezrádzate na internete. Aj z fotografie sa dá zistiť, kde bývate a čo máte doma. Nieкто vás môže okradnúť.*

Akékoľvek údaje zverejnené na internete sa môžu dostať do nepovolaných rúk. Pre podvodníkov alebo zlodejov môžu byť takéto informácie jednoduchým návodom. Z fotografií alebo šikovne formulovaných otázok sa môžu dozvedieť, aká je socioekonomická situácia a finančné zázemie rodiny. Z fotografií sa dajú odpozorovať rodinné zvyklosti, napríklad že vianočné prázdniny trávia vždy u starých rodičov na dedine. Rovnako sa môže stať, že deti priamo napíšu na internet svojim kamarátom, že v najbližších dňoch nebudú doma, lebo odchádzajú na dovolenku.

Deti sa môžu stať vhodným terčom pre podvodníkov. Sú dôverčivé a nechtiac môžu prezradiť informácie aj cudzím ľuďom. Napríklad ak je ich profil na sociálnej sieti dostupný pre všetkých, hocikto si môže prečítať ich komentáre a oznamy na nástenke. Pre šikovného podvodníka nie je ani problém vydávať sa za kamaráta detí a postupne od nich získať informácie. Okrem krádeží sa deti takto môžu stať napríklad aj obeťou vydierania.

Porozprávajte sa s deťmi o ochrane osobných údajov na internete. Ak majú vytvorený profil na niektorom portáli alebo sociálnej sieti, spolu sa pozrite, ako si zabezpečujú svoje údaje. Kto sa k týmto údajom, fotografiám alebo k zverejneným komentárom vie dostať? Čo by sa s týmito údajmi mohlo stať? Pozrite spolu nastavenia bezpečnosti a tam, kde sa dá, ukážte deťom, ako si môžu nastaviť prístup iba pre priateľov. Ak to nie je možné, zdôraznite, že je veľmi dôležité starostlivo zvážiť, aké údaje a informácie budú zverejňovať.

Ponaučenie pre deti: Myslite na to, že nie každý, s kým sa stretnete na internete, má dobré úmysly a hovorí pravdu. Najlepšie urobíte, ak sa budete rozprávať iba s tými, ktorých naozaj poznáte a viete, že im môžete dôverovať.

Niektorí ľudia sa vás môžu vypytovať rôzne osobné otázky, napríklad kde bývate alebo kedy máte doma rodičov. Cudzích ľudí nemajú čo takéto veci zaujímať - a určite to neveští nič dobré. Mohlo by sa vám stať to, čo Janovi z rozprávky. Tiež sa ho vlci vypytovali, pretože ho chceli okradnúť. Preto na takéto otázky na internete nikdy neodpovedajte a poraďte sa s rodičmi alebo iným dospelým.

Všeličo môže zlodejom poslúžiť ako návod. Ak napríklad dáte na internet svoju adresu, budú vedieť, kde bývate. Podľa fotiek z dovolenky sa zase dá zistiť, koľko asi máte peňazí alebo kedy nikto nebude doma. Rovnako z toho, ak dáte na Facebook komentár: „Teraz mi dva týždne nepíšte, lebo odchádzame na dovolenku do Grécka!“ Myslite na to skôr, než dáte takúto informáciu na internet.

OGRGEL' (internet si vždy pamätá tvoje chyby z minulosti)

Posolstvo z rozprávky: *Nezverejňujte na internete to, za čo by ste sa niekedy mohli hanbiť. Neskôr to môže niekto zneužiť proti vám. Internet si pamätá aj vaše chyby.*

Každý z nás túži po tom, aby si ho ostatní všimli, ocenili. Rovnako aj pre deti je pozornosť ostatných dôležitá - nechcú splynúť s davom, chcú zaujať. Internet je prostredie, kde je možné ľahko získať pozornosť a kde je pre deti veľmi pravdepodobné, že zaujmú určité publikum. Aj na internete, rovnako ako v bežnom živote, platí, že lepšia je aj negatívna pozornosť než žiadna. Kvôli pozornosti a oceneniu sú deti schopné povymýšľať všeličo - v závislosti od toho, na koho chcú urobiť dojem.

Je normálne robiť v živote chyby, alebo skôr veci, ktoré by sme už s odstupom času neurobili alebo urobili ináč. V bežnom živote zostanú takéto zážitky len v podobe historiek, ktoré sa rozprávajú medzi kamarátmi alebo zostávajú v spomienkach, ktorých intenzita časom vybledne. Na internete sa však môžu dlhodobo uchovávať priame dôkazy a vynoriť sa v tej najmenej vhodnej chvíli.

Porozprávajte deťom aj o svojich skúsenostiach z minulosti. Spomeňte si na nejaký zážitok, na ktorý by ste najradšej zabudli a ktorý vás neskôr dostihol. Ukážte im, že aj vy ste boli mladý, robili ste hlúposti, neboli ste neomylný - ale takisto ste potom museli znášať dôsledky svojich činov.

Rozprávajte sa s deťmi o tom, čo všetko dávajú na internet (alebo čo dávajú iní ľudia). Ktoré z týchto informácií by mohli byť pre nich (pre niekoho) nepríjemné alebo trápne? Čo z toho by sa im nepáčilo, keby sa o tom niekto raz dozvedel? Môžete si spolu pozrieť aj náhodne vybrané profily na internete a hľadať v nich takéto informácie. Rozmýšľajte spolu o tom, aký asi je ten človek z profilu a čo si o ňom myslíte podľa jeho zverejnených údajov. Vedzte deti k tomu, aby skôr než niečo na internete zverejnia, vždy porozmýšľali aj o tom, čo by sa s týmito údajmi mohlo stať - hoci aj o pár rokov neskôr.

Ponaučenie pre deti: Na internete sa niekedy správame ináč než v bežnom živote - viac si dovoľíme, viac skúšame, viac vymýšľame. Aj vám sa stane, že napíšete to, čo vám v tej chvíli napadne, zverejníte fotky, ktoré sa vám zdajú vtipné.

Po nejakom čase však môžete zmeniť názor a veci, ktoré sa vám predtým zdali nevinné a zábavné, budú zrazu skôr trápne a možno sa budete za ne hanbiť. Vždy sa to ešte môžete pokúsiť dať z internetu preč. Niektoré veci sa však odstrániť nedajú a tiež sa medzitým mohlo stať, že si to už stiahlo veľa ďalších ľudí. S tým už potom nenarobíte nič.

Dávajte si preto pozor na zverejňovanie osobných a citlivých informácií, ako aj trápnych fotografií a videí. Môžete o sebe prezradiť viac, než by ste chceli, a dostať sa do neprijemných situácií alebo ťažkostí. Porozmýšľajte, koľko chcete, aby o vás vedeli iní ľudia. Čokoľvek, čo dáte na internet, sa môže dostať nielen k ľuďom, ku ktorým chcete, aby sa to dostalo, ale aj takým, čo by ste nechceli. Informácie o vás, fotografie a videá (napr. fotografie, kde ste v spodnej bielizni alebo nahí alebo ktoré vás zachytávajú počas búrlivej párty) sa môžu dostať k vašim rodičom, učiteľom, v budúcnosti k rodičom vašej priateľky/priateľa, k vášmu zamestnávateľovi či vašim deťom.

Ak sa o vás chce niekto niečo dozvedieť, môže sa pozrieť aj na internet, čo tam o vás nájde. Môže si pozrieť vaše fotky a zistiť z nich, akí ste a čo robíte vo voľnom čase. Zistí tam nielen dobré veci, ale aj to, aké hlúposti robíte. Môže nájsť váš profil a vaše komentáre, ktoré zase prezradia to, čo sa vám páči alebo nepáči, ale aj to, ako o veciach rozmýšľate. Z toho všetkého si potom skladá obraz o vás. Myslite na to predtým, než dáte čokoľvek na internet. Zvážte si, či chcete, aby vás ľudia poznali takto. Za to, čo zverejníte na internete a aký obraz o sebe vytvoríte, zodpovedáte len vy, a nikto iný.

DOPLNKOVÉ AKTIVITY A HRY

Pomoc ovečke

Téma: rozpoznávanie varovných signálov, empatia

Vo väčšine rozprávok sa objavujú ovce, ktoré sú ohrozené alebo sa im stane niečo zlé. Porozprávajte sa s deťmi o tom, že rovnako ako bola ovečka nešťastná v rozprávke, môže byť nešťastný aj ich kamarát, ktorému sa stalo niečo podobné. Podľa čoho si v príbehu Bača, Jano alebo Horár všimli, že niektorú ovcu niečo trápi alebo jej niečo hrozí?

Pozrite si s deťmi rozprávku ešte raz a všimajte si prejavy ovečiek (napríklad s nikým sa nerozpráva, nechce jesť, nechce sa hrať s ostatnými, bojí sa, keď je pri počítači, a podobne).

Čo urobí v príbehu Bača, Jano alebo Horár? Ako zasiahnu? Ako by sa ešte dalo ovečke pomôcť? Čo by mohli urobiť deti, keby sa podobne správal ich kamarát alebo spolužiak? Ako by mohli zistiť, čo sa deje?

Zahrajte si aj scénu, pantomímu, v ktorej jedno dieťa predstavuje nešťastnú ovečku a druhé dieťa alebo deti sa jej snažia nejakým spôsobom pomôcť.

Dopravné značky

Téma: správanie vo virtuálnom priestore, netiketa

Porozprávajte sa s deťmi o tom, čo všetko sa z rozprávok naučili a čo všetko môže byť pri používaní internetu alebo mobilných telefónov nebezpečné. Vytvorte si s nimi vlastné dopravné značky, ktoré by mohli platiť v tomto prostredí. Rovnako ako existuje napríklad značka *zákaz vjazdu*, môže existovať aj značka *zákaz fotografií v spodnej bielizni*, príkaz *stráž si svoje súkromie* a podobne. Dopravné značky si zaveste na stenu v počítačovej učebni, doma pri počítači alebo v triede tak, aby ich mali deti vždy na očiach.

Pravidlá

Téma: správanie vo virtuálnom priestore, netiketa

Pri pozeraní rozprávok si deti určite všimli, že najväčšou chybou bolo, že ovce/ Jano nevedeli, čo majú vo virtuálnom prostredí robiť. Dohodnite sa s deťmi v triede (skupine, rodine a podobne) na určitých pravidlách, ktoré budete pri používaní počítača, internetu a telefónu dodržiavať. Pri ich vymýšľaní vychádzajte z uvedených rozprávok - ovečke by sa nič nestalo, keby... Pravidlá si napíšte na veľký plagát a zaveste v triede na stenu. Každé dieťa môže svojím podpisom potvrdiť, že sa bude snažiť správať podľa týchto pravidiel.

Nakresli si svoje ovce

Téma: ohrozenia vo virtuálnom priestore, pozitívne používanie nových technológií

Prezrite si s deťmi obrázky, tapety a plagáty na stránke OVCE.sk. Zistite, ktoré z nich sa im najviac páčia. Na aké ohrozenia sa snažia upozorniť? Pýtajte sa detí, čo si myslia - ktoré ovečky sa správajú múdro a ktoré robia niečo hlúpe?

Poproste deti, aby nakreslili svoj vlastný plagát s ovcami. Môžu na ňom použiť motívy z rozprávok alebo si vymyslieť vlastné motívy. Plagát sa môže zameriavať na ohrozenia vo virtuálnom priestore, ale rovnako môže zdôrazňovať pozitívne použitie nových technológií. Ku každému plagátu by malo byť pripojené aj krátke heslo alebo ponaučenie pre ostatné ovečky - teda pre deti.

Na záver si s deťmi posadajte do kruhu. Každé nech predstaví svoj plagát a vysvetlí ostatným, na čo sa ním snaží upozorniť. Potom nájdite spolu s nimi miesto, kde plagáty umiestnite - kde budú plniť svoj účel a upozorňovať na problematiku používania nových technológií.

Obmena: Pre menšie deti môžete zvoliť niektorú z maľovaniek na stránke OVCE.sk.

Vyčisti internetovú sieť

Téma: ohrozenia vo virtuálnom priestore, pozitívne použitie nových technológií

Pripravte si vo veľkom počte obrázky znázorňujúce rôzne činnosti, ktoré pozitívne, ako aj negatívne súvisia s používaním internetu a mobilných telefónov (jednotlivé obrázky sa môžu opakovať). Vhodnými témami sú napríklad telefonovanie s rodičmi, príprava domácej úlohy na počítači, spoločné pozeranie fotografií z dovolenky; z negatívnych hranie sa na počítači v noci, hranie sa s mobilom pod lavicou v škole, hranie počítačových hier určených pre dospelých (systém označovania PEGI), vysmievanie sa z niekoho na internete.

Môžete použiť aj obrázky zo stránky OVCE.sk - tapety, jednotlivé obrázky z komiksov, zmenšené obrázky z maľovaniek a plagátov alebo rôzne obrázky z internetu. Obrázky poschovávajú v triede alebo vo vonkajšom priestranstve.

Na začiatku aktivity porozprávajte deťom o tom, že internet aj mobilné telefóny môžu byť dobré aj zlé, na niečo sú veľmi užitočné, ale môžu aj ohrozovať alebo škodiť. Spýtajte sa detí, či vedia uviesť príklady toho, kedy môže byť počítač alebo mobil užitočný a kedy škodlivý. Následne sa spoločne pustíte do „veľkého upratovania“. Vyčistíte sieť, virtuálny priestor od všetkého zlého, čo sa v ňom môže vyskytovať. Deti majú v triede alebo vo vonkajšom priestore pohľadať všetky obrázky, ktoré znázorňujú niečo nebezpečné alebo škodlivé vo virtuálnom prostredí. Obrázky, ktoré znázorňujú niečo pozitívne alebo užitočné, môžu v sieti ponechať.

Keď obrázky pozbierajú, posadajte si spolu do kruhu. Deti postupne ukážu ostatným svoje obrázky a vysvetlia, v čom je konkrétna činnosť nebezpečná, ako ich môže

ohroziť. Ak náhodou deti pozbierali aj obrázky, ktoré neznázorňujú nebezpečenstvo, nechajte ostatných, aby im vysvetlili, prečo to tak nie je (rovnako postupujte aj v druhom kole, ak deti niektoré z nebezpečenstiev zabudli v „sieti“). Môžete sa rozprávať aj o tom, s čím sa už ony samy stretli, čo ich ohrozilo a akým spôsobom (napríklad skúsenosti detí s dlhotrvajúcim hraním počítačových hier).

V druhom kole môžu deti zbierať obrázky, ktoré znázorňujú pozitívne použitie nových technológií. Znovu sa v kruhu porozprávajte o tom, či ich aj ony takto vedia používať a či samy zažili, že im počítač alebo mobil v niečom pomohol.

Obmena: Môžete si vytvoriť farebnú škálu, semafor - dlhý pruh papiera farebne rozdelený na zelenú, oranžovú a červenú plochu. K farebnej škále spoločne s deťmi prikladajte jednotlivé činnosti - k zelenej farbe tie, ktoré sú užitočné, k oranžovej a červenej tie, ktoré sú škodlivé a nebezpečné. Nechajte deti, aby sa v skupine samostatne rozhodli, ktoré aktivity sú pre ne nebezpečné najviac a prečo.

Vymysli vlastnú rozprávku

Téma: ohrozenia vo virtuálnom svete

Zahrajte sa s deťmi na autorov rozprávok OVCE.sk. Najprv sa spoločne zamyslite nad tým, čo všetko sa ešte v prostredí internetu deje a s čím by sa tam mohli ovečky stretnúť. Sú deti schopné vymyslieť podobnú rozprávku s ponaučením pre ostatných?

Úlohou detí je v štvor- až šesťčlenných skupinkách vymyslieť podobnú rozprávku a zahrať ju ako scénu. Nechajte im dostatočne dlhý čas na prípravu, ale zároveň im pomáhajte pri tvorbe príbehu a rozdelení úloh.

Potom si spolu predvedzte pripravené scény a hercov odmeňte potleskom. Rozprávajte sa o tom, či na nebezpečenstvá, ktoré deti zahráli, môžu naozaj v reálnom živote natrafiť, čo všetko sa im môže stať a či vymysleli správne riešenia alebo záverečné ponaučenia.

Obmena: Mladšie deti, ktoré by ešte mohli mať ťažkosti s vymýšľaním vlastnej rozprávky, môžete nechať zahrať jednotlivé rozprávky OVCE.sk vo vlastnej réžii.

Čo sa stane s mojou fotografiou na internete

Téma: nebezpečenstvo zverejňovania fotografií na internete, správanie vo virtuálnom priestore, netiketa, kyberšikanovanie, empatia

Vopred si pripravte zväčšené fotografie detí, vytlačené čierno-bielo na papieri formátu A4 (napríklad oskenované fotografie, ktoré si deti prinesú, alebo fotografie zo školských akcií). Podmienkou hry je, aby každé dieťa i učiteľ mali fotografiu. Okrem toho budú potrebovať aj písacie potreby.

Posadajte si spolu do kruhu. Všetky deti postupne ukážu ostatným svoju fotografiu a porozprávajú krátko o sebe, v čom sú dobré, prečo sa im ich fotografia páči a podobne.

Postupne posúvajte fotografie v kruhu. Každé dieťa má ku každej fotografii niečo dokresliť. Vopred deťom nepovedzte, že k fotografii majú dokresliť niečo negatívne, nechajte to na ne. S veľkou pravdepodobnosťou sa objavia aj takéto kresby (keď nie, nie je to na škodu - pre deti býva zásahom aj to, že im vôbec niekto niečo dokreslí na ich fotografiu). Pokračujte v kruhu dovtedy, kým sa fotografie nevrátia k vlastníkovi.

Pozrite sa na svoje fotografie, čo na nich pribudlo? Možno nejaké pekné veci, ale možno aj niečo také, čo sa vám nepáči. Ukážte si navzájom svoje podobizne. Ako sa deti cítia, keď im niekto takto zničil ich peknú fotografiu? Bude im to pripadať smiešne, ale možno ich to aj nahnevá, možno im to ublížilo a možno sa cítia smutné. Chceli by si deti dať takúto fotografiu teraz na nástenku? Rovnako je možné, že aj ony nakreslili niekomu na fotografiu niečo posmešné alebo zlé. Vidia teraz, ako sa ich kamaráti cítia, keď si pozerajú takto pokreslené fotografie? Alebo rozmýšľajú nad tým, že keď niekto počmára ich fotografiu a sú nešťastné, potom takisto môžu byť nešťastní a smutní aj ostatní? A zároveň ani nemôžu vedieť, kto to urobil, ak sa dotýčny k tomu neprizná.

Ako by mohla táto aktivita súvisieť s internetom? Mohlo by sa niečo podobné stať, ak by dali svoju fotografiu na internet? A mohli by sa potom cítiť podobne? Čo všetko sa môže stať s fotografiou na internete (napríklad posmešné a urážlivé komentáre, fotomontáže, zverejnenie na nejakej inej stránke a podobne)? Vedia, ku komu sa ich snímka dostane? Porozprávajte sa s deťmi o tom, ako si môžu dávať pozor na to, aby niekto nezneužil ich fotografiu, no aj o tom, že keď ony niečo takéto urobia, môžu tým niekomu, aj nechtiac, ublížiť.

Upozornenie: *Nepoužívajte túto aktivitu v skupine alebo v triede, kde sú narušené vzťahy medzi deťmi alebo sú niektoré deti šikanované.*

Čo je dobré a čo zlé na internete

Téma: *ohrozenia vo virtuálnom priestore, pozitívne použitie nových technológií*

Rozprávajte sa s deťmi o tom, že internet aj mobilné telefóny môžu byť aj dobré, aj zlé, na niečo sú veľmi užitočné, ale môžu aj ohrozovať alebo škodiť. Nechajte deti, aby samy uvádzali príklady, ako sa dajú uvedené technológie používať na dobré účely a ako im môžu tieto technológie niekedy škodiť alebo v niečom ublížiť.

Následne sa deti rozdelia do menších skupiniek. Ich úlohou je pripraviť plagát alebo koláž na tému *Čo je dobré a čo zlé na internete*. Každá skupinka dostane veľký hárok baliaceho papiera, písacie potreby (farbičky, fixky), nožnice, lepidlo, staré časopisy a podobne. Deti môžu použiť aj obrázky, ktoré si vyhľadajú na internete a vytlačia ich. Vyčleňte im dostatok času na prácu.

Potom si spolu predvedzte jednotlivé plagáty a nechajte deti, aby porozprávali ostatným, aké pozitíva a negatíva internetu na nich znázornili. Práce detí potom vystavte v priestoroch triedy alebo školy.

Moja obľúbená stránka na internete

Téma: pozitívne použitie nových technológií, bezpečnosť detí na internete

Vyzvite deti, aby sa zamysleli nad tým, ktoré sú ich obľúbené internetové stránky. Túto úlohu im môžete zadať ako domácu úlohu, môžu si ju pripraviť s rodičmi alebo kamarátmi - v prípade, ak majú všetky deti prístup k internetu.

Následne ostatným v škole predstavia svoje obľúbené stránky. Rozprávajte sa o tom, prečo sa im práve ony páčia, či sú naozaj vhodné pre deti a podľa čoho to rozoznajú (napríklad ide o stránku známej organizácie, ktorá pracuje s deťmi; dozor administrátora na stránke; len obsah, ktorý je určený pre deti, atď.). Diskutujte o tom, kto takéto stránky stráži a kto chráni deti na internete, čo môžu urobiť, ak sa na nejakej stránke deje niečo zlé. Spýtajte sa, podľa čoho si vyberajú stránky, na ktoré chodia, či im pri výbere pomáhajú aj rodičia, prípadne či majú prehľad o tom, aké stránky navštevujú. Naopak, ktoré stránky nie sú vhodné pre deti a prečo? Čo by sa ešte dalo spraviť, aby sa deti nemohli dostávať na takéto stránky? Môžete si spolu napísať na tabuľu, podľa čoho sa dajú odlišiť stránky pre deti vhodné a nevhodné. Znova si spolu prejdite ich obľúbené stránky a vyhodnoťte ich podľa tohto zoznamu. Deti následne vypracujú zoznam vhodných detských webových stránok a uverejnia ho na nástenke alebo v školskom časopise.

Obmena: Zahrajte sa s deťmi na webdizajnérov, na ľudí, ktorí vymýšľajú webové stránky. Deti sa rozdelia do menších skupiniek, ich úlohou bude spoločne vymyslieť novú super stránku pre deti. Čo by podľa ich predstavy malo byť na nej uverejnené? Čo by asi deti v ich veku zaujímal? Čo by urobili pre to, aby sa deti na tejto stránke cítili bezpečne? Ak chcú, môžu nakresliť návrh takejto stránky. Potom deti predstavia svoj návrh stránky ostatným. Môžete sa spolu porozprávať o tom, či by sa im takéto stránky páčili a prečo, resp. ktoré existujúce stránky sú podobne dobré.

Chráň si svoje fotografie

Téma: zverejňovanie fotografií na internete, správanie vo virtuálnom priestore, netiketa, kyberšikanovanie, empatia

Každé dieťa dostane šatku, ktorú si zastrčí za pás tak, aby mu voľne visela. Šatka predstavuje fotografiu zverejnenú na internete. Úlohou detí je chrániť svoju fotografiu pred zneužitím, tzn. uchrániť si svoju šatku a súčasne sa snažiť získať šatky iných detí. Kto príde o svoju „fotografiu“, ten vypadáva z hry.

Obmena: Deti si pomáhajú v skupine. Vytvorí sa spolu štvorčlenné skupinky, v ktorých sa držia za ruky. Prvé deti v reťazi sa snažia získať šatky iných skupín, posledné deti v reťazi majú za pásom zastrčenú šatku - fotografiu. Skupiny, ktoré prídu o šatku alebo rozpoja svoju reťaz, vypadávajú z hry.

Po skončení aktivity sa s deťmi porozprávajte o tom, či bolo ťažké uchrániť si svoju fotografiu. Rozmýšľajte spolu, ako sa dá niečomu podobnému predísť, ako sa deti môžu v takýchto situáciách chrániť, aké fotografie je vhodné dávať na internet, aké nie a prečo. Tiež sa vráťte k faktu, že vo vašej hre sa deti takisto snažili ukradnúť

fotografie ostatných detí. Myslia si, že je to správne? Čo by mali robiť, ak chcú dostať fotografiu niekoho iného? Čo smú potom s touto fotografiou ďalej robiť?

Voľba áno - nie

Téma: *ohrozenia vo virtuálnom priestore, správanie vo virtuálnom priestore, netiketa*

Vopred si pripravte rôzne výroky o internete a mobilných telefónoch, ktoré sa dajú posúdiť ako správne - nesprávne, áno - nie, súhlasím - nesúhlasím. Môžete použiť aj upravené otázky z testov na stránke OVCE.sk. Príklady výrokov: *Na linku pomoci zavolám hocikedy, keď sa nudím; Ak mi niekto robí zle na internete, poviem o tom rodičom; Na počítači sa hrám iba také hry, čo sú určené pre deti; V škole mám počas vyučovania zapnutý mobilný telefón...*

Pri tejto aktivite potrebujete väčší priestor, kde sa deti môžu voľne pohybovať. Všetky deti sa postavia do stredu. Určite, na ktorej strane bude ÁNO a na ktorej NIE. Priestor môžete symbolicky oddeliť aj čiarou a vyznačiť odpovede v jednotlivých častiach.

Žiakom postupne čítajte jednotlivé výroky. Kým narátate do troch, majú sa rozhodnúť, na ktorú stranu sa postavia, či s výrokom súhlasia, alebo nie. Potom ich nechajte, aby povedali správnu odpoveď a zároveň ju aj vysvetlili.

Obmena: S menšou skupinou detí alebo s menšími deťmi môžete hrať túto aktivitu podobne ako hru letí-letí: *Dám na internet svoje nahé fotografie - áno!* Ak sa deti pomýlia a pridajú sa k nesprávnej odpovedi, dávajú zálohu. Tú potom môžu vykúpiť napríklad tak, že povedia nejaký pozitívny spôsob použitia nových technológií alebo zásadu bezpečného správania v prostredí internetu.

Prajeme vám pekné chvíle strávené s deťmi pri rozprávkach OVCE.sk.

Seriál OVCE.sk vznikol z iniciatívy eSlovensko o. z. ako súčasť projektov **Zodpovedne.sk**, **Pomoc.sk** a **Stopline.sk**. Cieľom rozprávok je šírenie osvedčenej o rizikách internetu, mobilných telefónov a nových technológií. Pre nižšiu vekovú kategóriu detí chce seriál pôsobiť ako prevencia, mládeži nastavuje zrkadlo ich nevhodného správania na internete a dospelých divákov majú rozprávky poučiť a pobaviť.

Zodpovedne.sk je projekt, ktorý sa zameriava na propagáciu bezpečného používania internetu a nových technológií. Ponúka informačné materiály a prednášky pre verejnosť, pracovníkov s mládežou i pre deti a mládež. **Pomoc.sk** je bezplatná telefonická a internetová linka pomoci so zameraním na internet a nové technológie. **Stopline.sk** je centrum pre nahlasovanie nezákonného obsahu a činností na internete.

Ocenenia projektov:

- 2010 čestné uznanie medzinárodného kongresu ITAPA za projekt Stopline.sk
- 2010 postup do finále (Official selection) v kategórii TV série na Medzinárodnom festivale animovanej tvorby Annecy 2010, Francúzsko
- 2010 cena Dúhová guľička za zodpovedný prístup na Medzinárodnom festivale reklamy, súčasť Medzinárodného festivalu filmov pre deti a mládež Zlín, Česká republika
- 2009 cena medzinárodnej poroty XXXVI. ročníka filmového festivalu EKOTOPFILM za animovaný seriál OVCE.sk
- 2009 mimoriadna cena medzinárodného kongresu ITAPA za projekt Zodpovedne.sk
- 2009 projekt Zodpovedne.sk, národný víťaz súťaže o Európsku cenu za prevenciu kriminality

Vytvárajme spolu bezpečnejšie prostredie pre deti na internete!

zodpovedne.sk

buď v obraze a správaj sa
zodpovedne voči sebe aj voči iným

pomoc.sk

nezostaň s problémom
sám

stopline.sk

zapoj sa aj ty do boja proti
nezákonnému obsahu na internete

eSlovensko

Ďakujeme za 2% z vašich daní.

Distribúciu zabezpečujú:

Krajský školský úrad v Bratislave, Krajský školský úrad v Trnave, Krajský školský úrad v Trenčíne
Krajský školský úrad v Nitre, Krajský školský úrad v Žiline, Krajský školský úrad v Banskej Bystrici
Krajský školský úrad v Prešove, Krajský školský úrad v Košiciach

Únia miest Slovenska, Združenie informatikov samospráv Slovenska, Policajný zbor Slovenskej republiky
Times media, Maxik, Zvonček, Medias Promotion, Time out a ďalší.

Rozprávky OVCE.sk vysielajú:

STV1	TV Považie	TV Bratislava
STV2	TV Centrum	TV B52
TV Central	Hlohovská televízia	TV 13
TV Patriot	TV Kežmarok	Televízia AVT
TV Región	TV Oravia	TV Trenčín
Mestská televízia Trnava	BTV Bardejovská televízia	Mestská televízia Komárno
Televízia Karpaty	DTV - Devínskonovoveská televízia	Televízia Myjava
Televízia Nové Zámky	TVR Spišská Nová Ves	Púchovská Televízia
TV Ružinov	TV Východ	Kysucká Televízia
TV Pezinok	TV LUX	TV WYWAR
TV Poprad	ŽTV	TV Skalica
RTV Krea	TV Liptov	TV Sen
Dúbravská televízia	TV Eden	TV NAŠA
Televízia Zemplín	ATV	

Rádio Frontinus, Rádio GO DeeJay, Rádio Junior, Rádio Litera, Rádio Lumen, Rádio Max
Rádio Regina, Rádio SiTy, Rádio Slovensko, Rádio Yes, Záhorácke Rádio, Rádio Zet

ISBN 978-80-970676-0-1

NEPREDAJNÉ

Obsah materiálu vznikol aj za podpory:

S finančnou podporou viacročného komunitárneho programu EÚ „Bezpečný internet“ na podporu bezpečného používania internetu a nových online technológií.